Nider, Johannes: Praeceptorium divinae legis, sive Expositio decalogi
[Cologne: Ludwig von Renchen, about 1485]

ad pinguiorē fortunā ⁊ tunc si nō venerit
ↄditio reddere nō tenet̄ ¶ Scd̄o no
tandū ꝙ q̄zuis mutuās possit iure rē mu
tuatā vel valorē eius recipere ⁊ repetere. ni
hil tñ p̄t vltra hoc ab hoīe rōne rei mutua
te vel mutuatōis repetere. recipe vel spare
sed bñ pōt recipe qd̄ a mutuū recipiente
nō ꝓ mutuo sed sponte vel ex alia iusta cā
dat̄ aut pia. Primū pꝫ. qꝛ recipiens mu⸗
tuū nullū ius hꝫ ad rem. nisi ex ↄcessione
mutuantis. ſꝫ mutuans nō dedit aut mu
tuauit nisi ad certum tp̄s vltra qd̄ inuito
dño tenere nō dꝫ. Secundū pꝫ. qꝛ qñ mi
hi mutuasti pecuniā vel hmōi. tūc res ista
interī est mea facta ⁊ ei⁹ vsus est meū op⁹
Cuius signū est. qꝛ si apd̄ me ꝑdit̄ pecuīa
vel res. mihi ē ꝑdita nō tibi vt oēs volūt
sed ↄ̄ rōem est ꝙ ego tibi debeā dare aliq̄d
de vsu ⁊ labore meo quē habeo de pecunia
mea. licet postea tenear tibi dare pecuniaꝫ
tuā aut equiualēs quā a te mutuaui ⁊ qñ
hoc facio. tunc tuū tibi restitui ⁊ satisfeci.
D Sꝫ diceret quis. cū ille cui mu⸗
tuo añ hoc mihi potuit dare vnū florenuꝫ
voluntarie. cur ergo ꝓ mutuo nō p̄t dare
vnū florenū. Rñ. iō. qꝛ nō vendibile nul
lus p̄t vendere. sed quilibet bñ p̄t dare suā
rē qui saltē liber est. sed mutuatio cū sit ac
tus volūtatis elicitus vel imperatus. quo
quis vult ꝙ res sua sit alteri⁹ ad bñplaci⸗
tū eius qui hꝫ ptātē sic disponendi de re.
vel vtrūqꝫ. s. actū interiorē ⁊ exteriorē ↄp̄⸗
hendēs ⁊ nullū taliū est vendibile. eo mō
quo vsurarius cupit. Ex quo etiā pꝫ ꝙ v⸗
sura ↄtra legē nature est. Tercium pꝫ. qꝛ
nō est peioris ↄditōis qui mutuū p̄stitit
alicui post mutuatōnem q̄z añ. sed potuit
recipe sponte. vel ex alia pia aut iusta cau
sa data ab eo qui haberꝫ ptātem dandi. g̃
⁊ postea habet. immo recōpensatōeꝫ eorū
que pecunia nō mensurant̄ licite potest ꝓ
mutuo q̄s exigere ſm multos. puta beni
uolentiā ⁊ amorē ei⁹ cui mutuauit. vel ali
quid hmōi. Sed diceret adhuc vsurari
us Si nihil possum recipe ꝓ bono qd̄ tu
habes ex pecuīa vel vsu eius. tñ tu teneris
mihi ꝓ dāno qd̄ habeo. qꝛ interī ꝙ tu ha
bes eā ego nō possum emere censum ꝓ ea
nec possum vti ea. nec cū ea lucrari. qd̄ to
tum possem hñdo pecuniā ipsaꝫ. Cur nō
ꝓ tali damno aliquid recipiā. Rñ. Qñ⸗
cunqꝫ ē certū damnū qd̄ mutuās ex mu
tuatōe incurrit tūc nisi illi petēti sit tanta
necitas ꝓ quo iste mutuans teneret̄ illud
dānū subire. ipē bñ p̄t sibi denegare mu⸗
tuatiōem. Si aūt iste petēs voluerit illud
damnū in se recipe ad vitādū suū graui⁹
damnū. hoc mutuans licite p̄t facere ⁊ in
demnitati sue ꝓuidere. nec recipit hoc rōe
mutuationis. sed ad vitandū damnū qd̄
sibi ex mutuatiōe imminet. Ubi vero nō
est aliqd̄ certū damnū. ibi nihil certi p̄t re
cipi. Et multo minus qñ eqꝫ verisimile ē
occasione mutuatōis bonū venire sic ma
lum. vel damnū vitare sic incurrere Suf
ficit eñ ꝓ possibili damno. possibile lucꝝ
Uñ sic arguit̄ ↄtra vsurariū. Si hoc ē dā
num tuū ꝙ non potes lucrari cuꝫ pecunia
tua. tūc hoc est lucꝝ vel bonū tuū. ꝙ ñ po
tes ꝑdere pecuniā tuā ex spolio. furto. vel
alijs dolis. vel mercādo dāmficari cū ipsa
vtrūqꝫ eñ est eqꝫ possibile ⁊ ↄtingens. er⸗
go si teneor tibi ꝓ ista. tu teneris mihi ꝓ
isto. ⁊ sic fit recōpensatio. ¶ Tercio
notandū ꝙ hñs sbām hui⁹ mūdi sicut te
net̄ interdū sub precepto. aliqñ sub ↄsilio
dare aliq̄d simplr. vt elemosinā indigēti
vt supra hītum est de elemosina. p̄cep. v.
Itē supra. ca. ij. pñtis p̄cepti. Sic etiā te
net̄ in casu rē suā dare ad tp̄s qd̄ ē mutu
are eadē rōe. qꝛ. j. Joh. iij. Qui habuerit
sbām huius mūdi. ⁊ viderit frēm suū ne
cessitatē patienteꝫ. clauseritqꝫ viscera sua
ab eo. quō caritas dei manet ī eo. ſꝫ certū
est ꝙ primū tenet̄ q̄s facere libere ⁊ gratu
ite ⁊ nihil ꝓ eo spare ꝓ datōe. vel recipere
tanq̄ꝫ debitū ciuile. q̄zuis talis elemosina
rius possit licite intēdere ꝙ alius pius sit
ad ip̄m orando ꝓ eo. Paup eñ in veritate
obligat̄ rōe opis pietatis orare vel di⁹ esse
ꝓ benefactore. g̃ ⁊ secundū dꝫ fieri sic libe⸗
re videlicet mutuum. vbi res dat̄ ad tp̄s

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-150/0301
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG